

3. Додати до п. 4 час реєстрації заяви про адміністративне правопорушення.
 4. У п. 4 визначитись з однаковими назвами «№» та «(номер)».
 5. У п. 6 до кодів уповноважених осіб, які склали протокол, що складаються з одної цифри, додати цифру «0», щоб отримати двоцифровий код.
 6. У підпису до «прізвище» додати ініціали.
- До Розділу II. Відомості про адміністративне правопорушення:*
1. У п. 1 до кодів підрозділів, якими виявлено адміністративне правопорушення, що складаються з одної цифри, додати цифру «0», щоб отримати двоцифровий код.
 2. До дати та часу вчинення правопорушення додати ще хвилини.
 3. У п. 4 до місця вчинення адміністративного правопорушення розширити пункт «вулиця» (наприклад, проспект, провулок, бульвар, площа).
- До Розділу III. Відомості про порушення Правил дорожнього руху:*
1. Додати до п. 12 час вилучення посвідчення водія.
 2. Додати до п. 13 час повернення посвідчення водія.
 3. Додати інформаційні поля до п. 2 «Марка», п. 4 «Власник», п. 5 «Місце реєстрації автотранспорту», п. 6 «Вид документа», п. 10 «Ким видано», п. 14 «Місце зберігання».
 4. У п. 9 слово «Виданий» замінити на вираз «Дата видачі».
- До Розділу IV. Відомості про особу, яка притягується до адміністративної відповідальності:*
1. Додати інформаційні поля до п. 1 «Прізвище», п. 2 «Ім'я», п. 3 «По батькові», п. 9 «Місце народження», п. 10 «Місце проживання».
 2. У п. 6 усунути неоднозначність («Контактні дані» та «Телефон»).
- До Розділу V. Розгляд та прийняття рішення за адміністративним правопорушенням:*
1. У п. 2 до кодів «Правопорушення розглянуто», що складаються з одної цифри, додати цифру «0», щоб отримати двоцифровий код.
 2. У п. 2 до кодів «Прийняте рішення», що складаються з одної цифри, додати цифру «0», щоб отримати двоцифровий код.
 3. У п. 4 «Об'єднано з протоколом №» додати пропущене слово «серія».
 4. У п. 5 до кодів «Основне стягнення та його строк», що складаються з одної цифри, додати цифру «0», щоб отримати двоцифровий код.
 5. У п. 8 розширити кількість пустографок для валют.
 6. У п. 10 розширити кількість пустографок для вилученої зброї тощо.
- Висновок.** Запропоновано низку змін до структури електронної картки про адміністративне правопорушення, що дозволять удосконалити її функціонування.
- Список бібліографічних посилань**
1. Про затвердження Інструкції з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень: наказ МВС України від 04.07.2016 № 595 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-16> (дата звернення: 20.10.2019).

Одержано 01.11.2019

УДК 343.98

Максим Сергійович КУЧА,

відділ вибухово-технічних та пожежно-технічних досліджень

Харківського науково-дослідного

експертно-криміналістичного центру МВС України;

 <https://orcid.org/0000-0002-9308-9301>;

Анна Олександрівна НАУМОВА,

кандидат юридичних наук,

кафедра кримінального права та кримінології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-4273-8068>

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ

Принцип рівності учасників судового процесу перед законом та судом (ст. 129 Конституції України) – важливий принцип кримінального судочинства та правосуддя. Він забезпечує реалізацію рівних прав кожної із сторони на збирання та подання до суду доказів.

Сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав (ст. 22 КПК) [2]. Після набуття чинності закону № 2147-VIII [3] було скасовано процесуальну процедуру призначення експертизи сторонами

кримінального провадження. Відповідно до вимог ст. 243 КПК, залучати експерта може лише суд та слідчий суддя. Зазначена процесуальна процедура призвела до тяганини, втрати об'єктів експертного дослідження, низької якості ухвал слідчого судді, що не уможливило проведення експертизи в установленний термін.

Слідчі судді при призначенні експертиз допускають суттєві помилки. Так, в ухвалях слідчих суддів при призначенні вибухотехнічної експертизи має місце:

- ▮ неправильне визначення виду експертизи: замість вибухотехнічної експертизи призначають балістичну, а частіше – товарознавчу експертизу;
- ▮ невідповідність кількості об'єктів, зазначених в постанові їх кількості в упаковці;
- ▮ невідповідність питання експерту завданню експертного дослідження і наданим на експертизу об'єктам
- ▮ не визначення порядку зберігання та транспортування таких об'єктів, як вибухові пристрої (боєприпасів) або їх складових частин;
- ▮ неправильне визначення питання щодо придатності використання предмета за призначенням (вибуху).

Слідчі судді не надають до ухвали довідку про категорію небезпечності вилученого об'єкта, яка є обов'язковою при направленні об'єктів для експертного дослідження [4].

Необхідно зазначити, що після реорганізації Експертної служби МВС України, а саме виведення зі штатів співробітників вибухових технічних відділів та створення Департаменту вибухотехнічної служби Національної поліції України, на практиці виникли проблеми, пов'язані із призначенням та проведенням вибухотехнічної експертизи (технічної експертизи вибуху), участю спеціалістів в огляді місця події, визначенням питання експерту. Так, окремі слідчі не залучали спеціалістів з вибухової техніки до огляду місця події, порушували вимоги щодо вилучення вибухонебезпечних предметів та упакування вибухових матеріалів, що призводить до втрачання доказової інформації. Слідчі судді неправильно визначали питання експерту, що унеможливило проведення експертного дослідження. Пропонуємо криміналістичні рекомендації слідчому судді при призначенні технічної експертизи вибуху.

В ситуації, коли слідчий суддя призначає технічну експертизу вибуху стосовно факту та обставин вибуху, вибухового пристрою, його дійсних і можливих наслідків, то він для вирішення цих фактів ставить експерту такі питання:

- 1) Чи відбувся на місці події вибух вибухового пристрою?
- 2) Чи є пошкодження на предметах оточення місця події слідами вибуху вибухового пристрою?
- 3) Який вибуховий пристрій (вид, конструкція, призначення, принцип приведення в дію) був використаний для здійснення вибуху виходячи із слідів на місці події та вилучених під час його огляду предметах?
- 4) Чи є предмети, вилучені з місця події, осколками вибухового пристрою і якого саме?
- 5) Яка кількість вибухової речовини була підірвана виходячи з розмірів воронки на місці події? [1, с. 161]

В ситуації, коли слідчий суддя призначає вибухотехнічну експертизу стосовно вибухового пристрою, то він перед експертом може поставити такі питання:

- 1) Якщо вибуховий пристрій, вилучений з місця події, виготовлено промисловим способом, де (в яких галузях господарства, військової справи тощо) і з якою метою він застосовується?
- 2) Вибуховий пристрій якого виду застосовано (граната, міна, саморобний вибуховий пристрій, тощо)?
- 3) Чи є предмети, вилучені на місці вибуху, деталями вибухової системи, і якщо так, то якої саме?
- 4) Чи однакові за конструкцією, матеріалами та принципом приведення в дію вибухові пристрої, виявлені в двох конкретних місцях?
- 5) Який спосіб виготовлення вибухового пристрою, принцип його дії?
- 6) Яку вибухову речовину і в якій кількості застосовано в процесі вибуху?
- 7) Який спосіб підризу (електричний, механічний або вогневий) використаний для вибуху, чи застосовувався у вибуховому пристрої сповільнювач (годинниковий механізм, ампула з хімічною речовиною тощо)?
- 8) Чи є дані креслення (малюнки), вилучені у певної особи, зображеннями вибухового пристрою або окремих його частин?
- 9) Чи можливий мимовільний вибух даного конкретного вибухового пристрою під впливом зовнішніх факторів (механічних, термічних, хімічних тощо)? [1, с. 161-162]

В ситуації, коли предметом дослідження є вибухові речовини і продуктів вибуху, то експерту доцільно поставити такі питання:

- 1) Чи є на предметах, вилучених з місця вибуху, сліди (продукти) вибухової речовини, і якщо так, то якої саме?
- 2) Де дана речовина виробляється і в якій галузі промисловості використовується?
- 3) Чи могла ця речовина бути виготовлена кустарним способом?
- 4) Чи мають спільну родову (групову) належність вибухова речовина, виявлена на місці події, та вибухова речовина, вилучена у підозрюваного?
- 5) Які вибухові речовини та в якій кількості знаходяться в даному вибуховому пристрої? [1, с. 162]

На стадії проведення експериментального випробування об'єктів експертизи виникають проблеми, пов'язані з тим, що експерти вибухової техніки позбавлені права самостійно проводити спеціальні вибухотехнічні роботи. Питання про придатність використання предмета за призначенням (вибуху) вирішується шляхом:

- ▮ складання клопотання до ініціатора (слідчого) проведення експертизи про організацію взаємодії спеціалістів з вибухової техніки із експертами з вибухової техніки;

▮ визначення в ухвалі слідчого судді механізму взаємодії спеціалістів з вибухової техніки із експертами з вибухової техніки;

▮ проведення слідчим слідчого експерименту за участю спеціалістів з вибухової техніки, експертів з вибухотехніки для перевірки придатності використання предмета за призначенням (вибуху).

Вищевказана процедура є складною, призводить до тяганини, або унеможливорює проведення експертизи, а тому потребує удосконаленню стадія експериментального випробування об'єктів при проведенні вибухотехнічної експертизи.

Окрім вищезазначеного, процесуальна новела позбавила сторони кримінального провадження можливості самостійно залучати експерта чим суттєво обмежила їх права на самостійне збирання доказів і створила реальні умови для втрати документів, мікрооб'єктів, знарядь, слідів злочину, іншої доказової інформації.

Як свідчить практика, на досудовому слідстві мають місце факти, коли висновок експерта коли експертиза визнана неповний або не досить ясний. Неповнота дослідження може полягати в аналізі експертом не всіх обставин справи, або, коли експерт досліджував не всі об'єкти. Не достатня ясність висновку експерта може виникати через використання експертом: різних неточних термінів, відсутності логічного зв'язку, складних спеціальних термінів, тощо. Усунути зазначені прогалини можливо шляхом проведення додаткової експертизи. У чинному КПК України відсутні правові норми, які регламентують призначення і проведення додаткової експертизи. У зв'язку з цим доцільно доповнити ст. 101 КПК пунктом 11, який викласти у такій редакції: *«якщо висновок експерта буде визнаним неповним або не досить, то може бути призначена додаткова експертиза, яка доручається тому самому або іншому експертові»*.

У ситуації, коли у слідчого виникли сумніви в правильності висновку експерта, пов'язані з його недостатньою обґрунтованістю, або з тим, що висновки експертизи суперечать іншим матеріалам справи; при наявності істотного порушення процесуальних норм, що регламентують порядок призначення і проведення експертизи, слідчий призначає повторну експертизу. На жаль, чинним КПК України не передбачений порядок призначення і проведення повторної експертизи. Дана проблема може бути вирішена, шляхом доповнення ст. 101 КПК України пунктом 12, який викласти у такій редакції: *«якщо висновок експерта буде визнано необґрунтованим чи таким, що суперечить іншим матеріалам провадження або інакше викликає сумніви в його правильності, то може бути призначена повторна експертиза, яка доручається іншому експертові, або іншим експертам»*

Викладене дозволяє зробити низку пропозицій та рекомендацій:

- 1) Удосконалити стадію експериментального випробування об'єктів при проведенні вибухотехнічної експертизи.
- 2) Рекомендувати слідчим, суддям визначати питання експерту, залежно від об'єктів експертного дослідження.
- 3) Унормувати процесуальну процедуру призначення додаткової експертизи у пункті 11 ст. 101 КПК
- 4) Унормувати процесуальну процедуру призначення повторної експертизи у пункті 12 ст. 101 КПК

Список бібліографічних посилань

1. Криміналістика. Академічний курс : підручник / за ред. Т. В. Варфоломеевої, В. Г. Гончаренко, В. І. Боярова. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 504 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 12.09.2019).
3. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів. Закон України від 15.03.2017 № 2147-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19#n191> (дата звернення: 12.09.2019).
4. Про затвердження Інструкції про поведінку з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах внутрішніх справ України : наказ МВС України від 09.07.2014 № 653 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0870-14> (дата звернення: 12.09.2019).

Одержано 23.10.2019

УДК 340.111

Віктор Вікторович ЛАЗАРЄВ,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-9468-0497>

ЩОДО СУТНОСТІ ПРАВОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ

Останнім часом у науковій літературі дедалі більше уваги приділяється питанням правового стимулювання. Водночас, варто зазначити, що на сьогодні питання правового стимулювання є недостатньо дослідженим і потребують дослідження ряд питань мотиваційного характеру. Однак, означену проблему не можна вирішити без чіткого розуміння сутності правового стимулювання. Проте, звертаючись до відповідних наукових доробок ряду дослідників, ми можемо стверджувати, що їх розуміння означеної категорії мають певні особливості. Так, на думку С. В. Мірошнік, правові